Европейски парламент
2019-2024

Комисия по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи
Комисия по правата на жените и равенството между половете

2020/2035(INL)

20.5.2021

ПРОЕКТ НА ДОКЛАД

съдържащ препоръки към Комисията относно борбата с насилието, основано на пола: кибернасилие
(2020/2035(INL))

Комисия по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи
Комисия по правата на жените и равенството между половете

Докладчици: Силвия Спурек, Елисавет Воземберг-Врониди

(Право на инициатива – член 47 от Правилника за дейността)
(Процедура на съвместни комисии – член 58 от Правилника за дейността)

(Вносители на предложението: Силвия Спурек, Елисавет Воземберг-Врониди)

PR_INL

СЪДЪРЖАНИЕ

Страница

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РЕЗОЛЮЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ.....3

ПРИЛОЖЕНИЕ КЪМ ПРЕДЛОЖЕНИЕТО ЗА РЕЗОЛЮЦИЯ: ПРЕПОРЪКИ КЪМ КОМИСИЯТА ВЪВ ВРЪЗКА СЪС СЪДЪРЖАНИЕТО НА ИСКАНОТО ПРЕДЛОЖЕНИЕ ОТНОСНО БОРБАТА С НАСИЛИЕТО, ОСНОВАНО НА ПОЛА: КИБЕРНАСИЛИЕ.....8

ИЗЛОЖЕНИЕ НА МОТИВИТЕ.....12

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РЕЗОЛЮЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

съдържаща препоръки към Комисията относно борбата с насилието, основано на пола: кибернасилие
(2020/2035(INL))

Европейският парламент,

– като взе предвид член 2 и член 3, параграф 3 от Договора за Европейския съюз,

– като взе предвид член 83, параграф 1 и член 225 от Договора за функционирането на Европейския съюз,

– като взе предвид Хартата на основните права на Европейския съюз, и по-специално членове 7, 8, 10, 11, 12, 21, 23, 24, 25, 26 и 47 от нея,

– като взе предвид съобщението на Комисията от 5 март 2020 г., озаглавено: „Съюз на равенство: Стратегия за равенство между половете (2020 – 2025 г.)“,

– като взе предвид съобщението на Комисията от 24 юни 2020 г., озаглавено „Стратегия на ЕС за правата на жертвите (2020 – 2025 г.)“,

– като взе предвид Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие,

– като взе предвид своята резолюция от 21 януари 2021 г. относно стратегията на ЕС за равенство между половете[1],

– като взе предвид разпоредбите в правните документи на Организацията на обединените нации в областта на правата на човека, по-специално разпоредбите относно правата на жените, както и другите инструменти на Организацията на обединените нации относно насилието над жени,

– като взе предвид резолюцията на Общото събрание на Организацията на обединените нации от 16 декември 2020 г., озаглавена „Активизиране на усилията за премахване на всички форми на насилие над жени“ (A/RES/75/161), и резолюцията, озаглавена „Правото на неприкосновеност на личния живот в цифровата ера“ (A/RES/75/176),

– като взе предвид резолюцията на Съвета на Организацията на обединените нации по правата на човека от 2 юли 2018 г., озаглавена „Ускоряване на усилията за премахване на насилието над жени и момичета: предотвратяване и реагиране на насилието над жени и момичета в цифровата среда“ (A/HRC/38/L.6),

– като взе предвид проучването на Службата на Европейския парламент за парламентарни изследвания, озаглавено „Борба с насилието, основано на пола:

[1] Приети текстове, P9_TA(2021)0025.

кибернасилие“ (Оценка на европейската добавена стойност),

– като взе предвид индекса за равенството между половете на Европейския институт за равенство между половете,

– като взе предвид Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета[2],

– като взе предвид членове 47 и 54 от своя Правилник за дейността,

– като взе предвид съвместните разисквания на комисията по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи и комисията по правата на жените и равенството между половете съгласно член 58 от своя Правилник за дейността,

– като взе предвид доклада на комисията по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи и комисията по правата на жените и равенството между половете (A9-0000/2021),

А. като има предвид, че първата цел на стратегията на Съюза за равенство между половете за периода 2020 – 2025 г. е насочена към премахване на насилието, основано на пола, и го описва като „едно от най-големите предизвикателства пред нашите общества“;

Б. като има предвид, че насилието над жени и другите форми на насилие, основано на пола, са широко разпространени в Съюза и следва да се разглеждат като крайна форма на дискриминация; като има предвид, че насилието, основано на пола, се корени в неравномерното разпределение на власт между жените и мъжете, в сексизма и свързаните с пола стереотипи, които доведоха до доминирането над жените и тяхната дискриминация от страна на мъжете;

В. като има предвид, че насилието над жени и насилието, основано на пола, представляват различни, но не и взаимно изключващи се форми и прояви; като има предвид, че тези различни форми на насилие често са взаимносвързани и са неделима част от офлайн насилието, тъй като могат да го предшестват, придружават или продължават;

Г. като има предвид, че кибертормозът, киберпреследването, онлайн тормозът, троленето, онлайн изказванията, пораждащи омраза, отправянето на оскърбления, разкриването на лична информация и сексуалното насилие, основано на използване на снимков материал, са сред най-често срещаните видове кибернасилие, основано на пола; като има предвид, че държавите членки са приели специално законодателство само по отношение на някои от тези конкретни форми;

Д. като има предвид, че въпреки нарастващата осведоменост за явлението на основаното на пола кибернасилие липсата на събиране на изчерпателни и

[2] ОВ L 315, 14.11.2012 г., стр. 57.

актуални данни и недостатъчното съобщаване на случаите на кибернасилие, основано на пола, възпрепятстват точната оценка на неговото разпространение; като има предвид, че в оценката на европейската добавена стойност относно кибернасилието, основано на пола, се посочва, че между 4% и 7% от жените в Съюза са били жертва на кибертормоз през последните 12 месеца, а между 1% и 3% – на киберпреследване;

Е. като има предвид, че жените могат да бъдат обект на кибернасилие или поотделно, или като членове на конкретна общност; като има предвид, че междусекторните форми на дискриминация могат да влошат последиците от кибернасилието, основано на пола;

Ж. като има предвид, че някои жени, като например жените в политиката, жените на публични постове, жените журналисти и блогъри и жените защитници на правата на човека, са особено силно засегнати от кибернасилие, основано на пола, както и като има предвид, че това им причинява не само психологически вреди и страдание, но е и пречка за цифровото им участие в политическия, социалния и културния живот;

З. като има предвид, че кибернасилието, основано на пола, оказва въздействие върху психичното здраве, върху пълноценното упражняване на основните права и дори върху демокрацията и има последствия за обществото, включително икономически последствия;

1. подчертава, че кибернасилието, основано на пола, е продължение на офлайн насилието, основано на пола, и че нито една алтернатива на политиките няма да бъде ефективна, ако не отчита този факт;

2. приветства стратегията на Съюза за равенство между половете за периода 2020 – 2025 г., представена от Комисията като инструмент за борба с насилието на жени и насилието, основано на пола, и за справяне с първопричините за това;

3. подчертава, че пандемията от COVID-19 увеличи риска от домашно насилие и малтретиране, тъй като жертвите са принудени да прекарват повече време с насилниците и обикновено са по-изолирани от мрежите за подкрепа; призовава държавите членки да засилят предоставяната от тях помощ чрез защитени жилища, телефонни линии за помощ и услуги за подкрепа с цел защита на жертвите и улесняване на съобщаването на случаи на насилие, основано на пола;

4. подчертава транснационалния характер на кибернасилието, основано на пола, като се има предвид трансграничното измерение на използването ИКТ;

5. призовава държавите членки да насърчават повишаването на осведомеността и да прилагат националното наказателно право и специфични политики и програми с цел предотвратяване на кибернасилието, основано на пола, и борба с безнаказаността на извършителите на такива актове;

6. настоятелно призовава Комисията и държавите членки да създадат надеждна система за редовно събиране на дезагрегирани и съпоставими статистически данни за насилието, основано на пола, включително кибернасилието;

7. отбелязва, че наред с другото, стресът, проблемите с концентрацията, тревожността, пристъпите на паника, ниското самочувствие, депресията, посттравматичното стресово разстройство и липсата на чувство за контрол, причинени от кибернасилие, могат да окажат влияние върху психичното здраве;

8. подчертава, че насилието, основано на пола, води до психологически, социални и икономически последици;

9. призовава държавите членки да обърнат специално внимание на жените, които принадлежат към групи в уязвимо положение по отношение на насилието, основано на пола, и да разработят специални услуги за подкрепа и образователни програми, предназначени за тези конкретни групи;

10. изразява съжаление относно факта, че насилието, основано на пола, намалява участието на жените в публичния дебат, вследствие на което се подкопават демократичните принципи на Съюза; изява съжаление във връзка с факта, че „ефектът на заглушаването на гласовете“ е насочен специално към жените активисти, журналисти и политици с намерението да се обезсърчи присъствието на жените в политическия живот и в сферите на вземане на решения;

11. припомня, че свързаните с пола стереотипи са в основата на дискриминацията, основана на пола, и една от главните пречки за навлизането на жени и момичета в областта на ИКТ и цифровите технологии; подчертава необходимостта от премахване на неравенството между половете в сектора на ИКТ чрез образование, кампании за повишаване на осведомеността и насърчаване на представителството на жените в сектора;

12. подчертава необходимостта от защита, подкрепа и гарантиране на обезщетение за жертвите на кибернасилие, основано на пола;

13. припомня, че Съветът трябва спешно да приключи процеса на ратифициране от страна на Съюза на Конвенция на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие (Конвенцията от Истанбул) въз основа на широко присъединяване без каквито и да било ограничения и да се застъпи за нейното ратифициране, бързо и надлежно изпълнение и прилагане от всички държави членки; подчертава, че Конвенцията от Истанбул е най-всеобхватният международен договор, насочен към първопричините за основаното на пола насилие във всичките му форми; подчертава, че този призив не отменя призива за приемане на законодателен акт на Съюза за борба с насилието, основано на пола, а по-скоро го допълва;

14. категорично потвърждава отново по-рано изразения си ангажимент относно справянето с насилието, основано на пола, и необходимостта от създаване на всеобхватна директива, която да обхваща всичките му форми, като най-добрия начин за прекратяване на това насилие;

15. изисква от Съвета да приведе в действие т.нар. клауза за преход, като приеме решение за определяне на насилието, основано на пола, като област на особено тежка престъпност с трансгранично измерение в съответствие с член 83, параграф 1, трета алинея от Договора за функционирането на Европейския съюз

(ДФЕС);

16. отправя искане към Комисията въз основа на член 83, параграф 1, първа алинея от ДФЕС без ненужно забавяне да внесе предложение за акт за установяване на мерки за борба с кибернасилието, основано на пола, като следва препоръките изложени в приложението към настоящата резолюция; посочва, че това предложение не следва да подкопава усилията за определяне на насилието, основано на пола, като нова област на особено тежка престъпност с трансгранично измерение в съответствие с член 83, параграф 1, трета алинея от ДФЕС или с всички производни законодателни актове относно насилието, основано на пола, както беше поискано от Парламента в предишните му призиви;

17. възлага на своя председател да предаде настоящата резолюция и приложените към нея препоръки на Комисията и на Съвета.

ПРИЛОЖЕНИЕ КЪМ ПРЕДЛОЖЕНИЕТО ЗА РЕЗОЛЮЦИЯ: ПРЕПОРЪКИ КЪМ КОМИСИЯТА ВЪВ ВРЪЗКА СЪС СЪДЪРЖАНИЕТО НА ИСКАНОТО ПРЕДЛОЖЕНИЕ ОТНОСНО БОРБАТА С НАСИЛИЕТО, ОСНОВАНО НА ПОЛА: КИБЕРНАСИЛИЕ

Препоръка 1 относно целта на директивата, която следва да се приеме

Целта на директивата следва да бъде да се установят минимални правила по отношение на определението за престъплението, свързано с кибернасилие, основано на пола, и съответните санкции, да се въведат мерки за насърчаване и подкрепа на действията на държавите членки в областта на превенцията на този вид престъпност, както и мерки за защита, подкрепа и гарантиране на обезщетение на жертвите.

Препоръка 2 относно обхвата и определенията

– кои престъпления?

Включването на термина „компютърна престъпност“ в член 83, параграф 1 от ДФЕС може да обхваща и престъпления, извършени срещу електрони съобщителни мрежи или информационни системи или чрез тяхното използване, като тежките форми на онлайн насилие, основано на пола, с трансгранично измерение може да попадат в обхвата на „компютърна престъпност“ по смисъла на член 83, параграф 1 от ДФЕС.

Освен това въз основа на член 83, параграф 1 от ДФЕС биха могли да се въведат мерки, насочени към предотвратяване на кибернасилието, основано на пола, и подпомагането на жертвите, тъй като допълват основаната цел на директивата.

В обхвата следва да попада всяка форма на насилие, основано на пола, извършено, подпомогнато или утежнено, отчасти или изцяло, чрез използването на ИКТ, като например мобилни телефони и смартфони, интернет, платформи на социалните медии или електронна поща, срещу жена поради факта, че е жена, или което засяга жените по непропорционален начин.

Въпреки че не е възможно да се представи изчерпателна типология на различните форми на кибернасилие, основано на пола, тъй като то постоянно се развива и възникват нови форми, следва да се посочат и дефинират следните видове:

- **кибертормоз** (включително: кибертормоз, получаване на непоискан материал със сексуално съдържание, тормоз на работното място);
- **киберпреследване**;
- **нарушения на неприкосновеността на личния живот, свързани с ИКТ** (включително достъпа, споделянето и манипулирането на лични данни или снимки, в т.ч. данни от интимен характер без съгласие, сексуалното насилие, основано на използване на снимков материал, и неразрешеното разкриване на изображения със сексуално съдържание и лична информация, както и кражбата на самоличност);
- **контрол от разстояние или наблюдение** (включително чрез приложения за проследяване, инсталирани на мобилните устройства);
- **заплахи** (включително директни заплахи и заплахи за насилие, изнудване, сексуално изнудване, шантаж);

- **сексистки изказвания, изразяващи омраза** (включително: публикуване и споделяне на съдържание, свързано с насилие, използване на сексистки или свързани с пола коментари и обиди, малтретиране на жени заради изразяване на собствените им възгледи и заради отхвърляне на сексуални предложения);
- **подтикване към самоубийство или анорексия и поведение, причиняващо психическа травма**;
- **нанасяне на компютърни вреди** на файлове, програми и устройства и атаки срещу уебсайтове или други цифрови комуникационни канали;
- **незаконен достъп** до съобщенията, предавани чрез мобилни устройства, електронна поща и технологии за незабавни съобщения, или до профилите в социалните мрежи;
- **нарушение на забрана за комуникация**, наложена със съдебна заповед;
- **пряко насилие.**

– кои жертви?

Персоналният обхват на предложението следва да включва всички жертви на кибернасилие, основано на пола, със специално признаване на междусекторните форми на дискриминация и на жертвите, участващи в обществения живот.

Препоръка 3 относно превантивните мерки

Държавите членки следва да приложат набор от мерки с цел предотвратяване на кибернасилието, основано на пола:

- програми за повишаване на осведомеността и образователни програми с участието на всички съответни участници и заинтересовани страни с цел отстраняване на първопричините за кибернасилието, основано на пола, в рамките на общия контекст на насилието, основано на пола, за да се внесат промени в социалните и културните нагласи и да се премахнат свързаните с пола стереотипи, като същевременно се насърчава отговорното поведение на социалните медии и се повишава грамотността по отношение на безопасното използване на интернет;
- изследване на кибернасилието, основано на пола (причини, разпространение, въздействие);
- цифрово образование, грамотност и умения, включително в учебните програми, с цел насърчаване на по-доброто разбиране на цифровите технологии и оправомощаването на ползвателите, подобряване на цифровото приобщаване, гарантиране на зачитането на основните права, премахване на всяко неравенство между половете при достъпа до технологии и гарантиране на половото многообразие в сектора на технологиите, по-специално в разработването на нови технологии;
- развитие на сътрудничеството между държавите членки за целите на обмена на информация, експертен опит и най-добри практики, по-специално чрез Европейската мрежа за превенция на престъпността (ЕМПП);
- подкрепа на организациите на гражданското общество, работещи в областта на превенцията на насилието, основано на пола;
- насърчаване на целенасоченото обучение за специалисти и други професионалисти, включително в социалните служби и правоприлагащите

агенции;
- мултидисциплинарно сътрудничество и сътрудничество със заинтересованите страни, включително с технологични дружества, доставчици на хостинг услуги и с компетентните органи, относно най-добри практики за справяне с насилието, основано на пола, в съответствие с основните права.

Препоръка 4 относно защитата, подкрепата и обезщетяването на жертвите

Комисията и държавите членки следва да предприемат следните действия, като всички те следва да са ориентирани към жертвите и да имат междусекторен подход:

- насърчаване на специфично обучение за специалисти и професионалисти, работещи с жертви на кибернасилие, основано на пола, включително правоприлагащи органи, социални работници, лица, работещи с деца, и здравен персонал, както и представители на съдебната власт; програмите за обучение в целия Съюз биха могли да се изпълняват в рамките на програма „Правосъдие“ и програма „Граждани, равенство, права и ценности“; по-специално следва да се постави акцент върху вторичната виктимизация и начините за нейното избягване, върху двойното измерение на насилието, основано на пола (онлайн/офлайн), и върху междусекторната дискриминация;
- улесняване на достъпа до информация и разработване на специални услуги за жертвите на кибернасилие (телефонни линии за помощ, защитени жилища);
- улесняване на съобщаването от страна на жертвите, като им се предостави възможност да получат заповеди за защита, и разработване на механизми за правна защита с адекватни мерки за обезщетение;
- разработване на механизми за сътрудничество между съответните участници, като например съдебната власт, прокурорите, правоприлагащите агенции, местните и регионалните органи и организациите на гражданското общество.

Препоръка 5 относно наказателното преследване и криминализирането на кибернасилието, основано на пола

Въз основа на определението, посочено в препоръка 1, при криминализирането на насилието, основано на пола, следва да се вземат под внимание следните критерии:

- формите на кибернасилие, основано на пола, които следва да се криминализират от държавите членки (следва да обхващат и по-ранните етапи на киберпрестъпленията – подбудителство, помагачество или опит за извършване на такива престъпления);
- минималните и максималните наказания (лишаване от свобода и глоби);
- трансграничното разследване и наказателно преследване;
- утежняващите вината обстоятелства в зависимост от профила на жените и момичетата жертви (използване на специфични характеристики и уязвимости на жени и момичета онлайн);
- ориентиран към жертвите и междусекторен подход.

Препоръка 6 относно събирането на данни и докладването

Комисията и държавите членки следва да събират и публикуват дезагрегирани и съпоставими данни за кибернасилието, основано на пола, по-специално за различните форми на кибернасилие, основано на пола, не само въз основа на докладите на правоприлагащите органи, но и на преживяното от жените.

Комисията следва да представя редовно доклад на Европейския парламент и на Съвета с оценка на степента, до която държавите членки са предприели мерки съгласно предложената директива.

ИЗЛОЖЕНИЕ НА МОТИВИТЕ

Контекст и обосновка на предложението

Както онлайн, така и офлайн насилието, основано на пола, е дълбоко вкоренено в структурните неравенства в нашето общество. То все още е обвито в мълчание и продължава да бъде едно от най-тежките нарушения на правата на човека. Насилието, основано на пола, остава широко разпространено и оказва огромно въздействие върху жертвите, техните семейства и общностите. Ситуацията допълнително се влошава от предубежденията и стереотипите и от непрекъснатата проява на исторически неравностойните отношения на сила по отношение на пола. Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие (Конвенцията от Истанбул) потвърждава този структурен характер на насилието, основано на пола. Ето защо факторите, които допринасят за засилване на насилието, основано на пола, в нашето общество са не един, а безброй – от културно, правно, икономическо и политическо естество.

В днешната цифрова ера интернет и ИКТ бързо създават нови социални цифрови пространства и трансформират начините, по които хората се срещат, общуват и си взаимодействат. Формите на онлайн и опосредствано от ИКТ насилие, основано на пола, се срещат все по-често, по-специално с ежедневното и повсеместно използване на платформите на социалните медии и други технически приложения. Кибернасилието над жени е форма на насилие, основано на пола. Кибернасилието включва кибертормоз, киберпреследване, неразрешена злоупотреба със снимков материал, сексистки изказвания, изразяващи омраза, и други форми.

Кибернасилието, основано на пола, обаче не е нова форма на насилие, а продължение на основаното на пола насилие офлайн. То оказва огромно въздействие върху основните права и свободи на хората, върху тяхното достойнство и върху живота им на всички равнища, включително върху физическото, емоционалното и психичното им здраве и благоденствието им, както и върху тяхното социално, икономическо и професионално развитие. Жертвите са под въздействието на високи нива на тревожност, стрес, депресия, травма, пристъпи на паника, загуба на самочувствие и изпитват чувство на безпомощност по отношение на способността си да реагират на тормоза. Някои групи жени, включително жените защитници на правата на човека, жените в политиката, жените журналисти и блогъри, жените, принадлежащи към етнически малцинства, лесбийките, бисексуалните и транссексуалните жени и жените с увреждания, са специален обект на насилие посредством ИКТ. Прилагането на междусекторен подход е от съществено значение, за да се разберат специфичните форми на дискриминация, които засягат жертвите на насилие, основано на пола. Реалността също така показва, че гласовете и участието на жените като активни цифрови граждани често са порицавани чрез насилие, основано на пола, и този възпиращ ефект се превръща в често срещано явление в действителността.

Парламентът призна значението на прекратяването на насилието, основано на пола, и насилието над жени посредством няколко резолюции и призова за правни и политически действия с цел противодействие на това явление. Следните инициативи на Парламента отразяват този проблем:

- в своята резолюция от 12 септември 2017 г. относно предложението за решение

на Съвета за сключване от Европейския съюз на Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие Парламентът подчерта, че следва да се предприемат мерки за справяне с нововъзникващото явление онлайн насилие, основано на пола, включително оскърбително отношение, тормоз и заплахи, особено на млади жени и момичета и ЛГБТИ лица;

- в своята резолюция от 3 октомври 2017 г. относно борбата с киберпрестъпността Парламентът подчерта необходимостта от общи хармонизирани законови определения за киберпрестъпност, включително сексуалната експлоатация на деца онлайн, кибертормоза и кибератаките;

- в своята резолюция от 26 октомври 2017 г. относно борбата срещу сексуалния тормоз и сексуалната злоупотреба в ЕС ЕП припомни, че са необходими ключови действия за борба с нововъзникващите форми на насилие, например в киберпространството, и подчерта, че кибертормозът над жени, и особено в социалните медии, подхранва други форми на насилие над жени и момичета;

- в своята резолюция от 17 април 2018 г. относно овластяване на жените и момичетата чрез цифровия сектор Парламентът припомни, че цифровите модели на комуникация допринасят за увеличаване на словото на омразата и заплахите срещу жени и че различните форми на кибернасилие над жени все още не са отразени в правната рамка. Поради това Парламентът призова за по-добра координация между ЕС и държавите членки за борба с трансграничните престъпления посредством технологиите, като например трафик на хора, кибертормоз и киберпреследване, и призова държавите членки да включат новите форми на кибернасилие в наказателните си кодекси;

- на 26 април 2018 г. комисията по правата на жените и равенството между половете (FEMM) прие проект на доклад с предложение за мерки за борба с тормоза на работното място и сексуалния тормоз, включително онлайн;

- в своята резолюция от 28 ноември 2019 г. относно присъединяването на ЕС към Конвенцията от Истанбул и други мерки за борба с насилието, основано на пола;

- в своята резолюция от 21 януари 2021 г. относно стратегията на ЕС за равенство между половете Парламентът приветства предложените от Комисията мерки за справяне с кибернасилието, което засяга непропорционално жените и момичетата (включително онлайн тормоз, кибертормоз и сексистки изказвания, подбуждащи към омраза), по-специално активисти, жени политици и други публични фигури, видими в обществения дискурс. Той също така настоятелно призова държавите членки и ЕС да приемат допълнителни мерки, включително задължителни законодателни мерки, за борба с тези форми на насилие в рамките на директива относно предотвратяването на и борбата с всички форми на насилие срещу жени, както и за подкрепа за държавите членки при разработването на инструменти за обучение за службите, участващи на всички етапи – от превенцията и защитата до наказателното преследване, като например полицейските сили и съдебната система, заедно със сектора на информацията и комуникациите, като същевременно се защитават основните права онлайн;

- в своята резолюция от 21 януари 2021 г. относно преодоляването на неравенството между половете в областта на цифровите технологии: участие на

жените в цифровата икономика;

- в своята резолюция от 11 февруари 2021 г. относно бъдещи предизвикателства пред правата на жените в Европа: повече от 25 години от Пекинската декларация и платформата за действие Парламентът призова държавите членки и Комисията да приемат конкретни мерки за премахване на кибернасилието, включително онлайн тормоза, кибертормоза и женомразките изказвания.

Правно основание

Правното основание на настоящата законодателна инициатива е член 83, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). Терминът „компютърна престъпност“ в член 83, параграф 1 от ДФЕС може да обхваща престъпления, извършени срещу електрони съобщителни мрежи или информационни системи. След приемането на Договора от Лисабон се наблюдава развитие на съответната терминология и понятията „киберпрестъпност“ и „компютърна престъпност“ се употребяват взаимозаменяемо. Тежките форми на онлайн насилие, основано на пола, с трансгранично измерение могат да попаднат в обхвата на „компютърна престъпност“ по смисъла на член 83, параграф 1 от ДФЕС.
За частите от предложението, които са насочени към насърчаването и подкрепата на действията на държавите членки в областта на превенцията на престъпността и мерките за защита, подкрепа и гарантиране на обезщетение за жертвите може да е приложим и член 84 от ДФЕС. Ако все пак предвидените превантивни мерки бъдат счетени за вторични по отношение на криминализирането на киберпрестъпността, няма да се изисква добавяне на специфично правно основание.

Обяснение на предложените препоръки

Препоръките, изложени в приложението към настоящата резолюция, включват следните елементи: целта на директивата; обхвата и определенията; превантивните мерки; защитата и подкрепата и обезщетението за жертвите; наказателното преследване и криминализирането на кибернасилието, основано на пола, и събирането на данни и докладването.
Целта на директивата е да се установят минимални правила по отношение на определението за престъплението „кибернасилие, основано на пола“ и съответните санкции, да се въведат мерки за насърчаване и подкрепа на действията на държавите членки в областта на превенцията на тази престъпност, както и мерки за защита, подкрепа и гарантиране на обезщетение на жертвите. Съдокладчиците по настоящата инициатива считат, че ЕС не разполага с правна рамка за борба с насилието, основано на пола, и в конкретния случай по-специално с кибернасилието, основано на пола, нито с правна рамка за защита и подкрепа на жертвите.
Както се посочва в резолюцията, за кибернасилието, основано на пола, има няколко определения, но няма нито едно, което да е международно прието. Поради това препоръката относно обхвата и определенията е да се остави на Комисията да предложи конкретно определение, което да може да обхваща всяка форма на насилие, основано на пола, извършено, подпомогнато или утежнено отчасти или изцяло чрез използването на ИКТ срещу жена поради факта, че е жена, или което засяга жените по непропорционален начин. Това предложение се основава на определението, използвано

от специалния докладчик на ООН относно насилието над жени в нейния доклад от 2018 г. относно онлайн насилието.
Предложените превантивни мерки са свързани с първопричините за насилието, основано на пола, включително кибернасилието. Поради това те са насочени по-специално към образованието, повишаването на осведомеността, премахването на свързаните с пола стереотипи и насърчаването на научните изследвания. Мерките изискват и мултидисциплинарно сътрудничество и сътрудничество със заинтересованите страни, включително с доставчици на хостинг услуги, както и сътрудничество с технологични дружества относно най-добри практики за справяне с насилието, основано на пола, в съответствие с основните права.
С цел защита и подкрепа на жертвите на кибернасилие, основано на пола, в предложението на първо място се посочва кои категории жертви следва да бъдат вземани под внимание. Намерението е да се постигне колкото може по-широк обхват, като се вземат предвид междусекторният характер и специфичните потребности на жертвите. Освен това предложението включва няколко действия за осъществяване на защитата и подкрепата на жертвите. Поставя се специален акцент върху необходимостта от подобряване и улесняване на съобщаването и върху избягването на вторичната виктимизация. Обучението на юристите и на професионалистите, които ще бъдат в контакт със жертвите, е от съществено значение за постигането на тази цел. Наред с тези действия съществуват и специфични услуги за подкрепа, които трябва да бъдат въведени или засилени, за да обхванат и жертвите на кибернасилие, основано на пола (телефонни линии за помощ, защитени жилища).
Друг елемент на законодателната инициатива се отнася до наказателното право и наказателното преследване на кибернасилието, основано на пола. ЕС трябва да е в състояние да установи минимални правила за гарантиране на наказателно преследване на кибернасилието, основано на пола. В препоръката, включена в приложението, не се уточняват всички възможни престъпления и утежняващи вината обстоятелства, тъй като бързото развитие на цифровите технологии може да породи нови форми на кибернасилие. Препоръката дава на Комисията набор от критерии за дефиниране на тези престъпления.
Въпреки всичко съдокладчиците считат, че за да определи списък с престъпленията в контекста на кибернасилието, основано на пола, следва да се вземат под внимание следните деяния:

- **кибертормоз** (включително: онлайн тормоз, получаване на непоискани материали със сексуално съдържание, тормоз на работното място);
- **киберпреследване;**
- **нарушения на неприкосновеността на личния живот, свързани с ИКТ** (включително достъпа, споделянето и манипулирането на лични данни или снимки, в т.ч. данни от интимен характер без съгласие, сексуалното насилие, основано на използване на снимков материал, и неразрешеното разкриване на изображения със сексуално съдържание и лична информация, както и кражбата на самоличност);
- **контрол от разстояние или наблюдение** (включително чрез приложения за проследяване, инсталирани на мобилните устройства);
- **заплахи** (включително директни заплахи и заплахи за насилие, изнудване, сексуално изнудване, шантаж);

- **сексистки изказвания, изразяващи омраза** (включително: публикуване и споделяне на съдържание, свързано с насилие, използване на сексистки и/или свързани с пола коментари и обиди, малтретиране на жени заради изразяване на собствените им възгледи и заради отхвърляне на сексуални предложения);
- подтикване към **самоубийство** или анорексия и поведение, причиняващо психическа травма;
- **нанасяне на компютърни вреди** на файлове, програми и устройства и атаки срещу уебсайтове или други цифрови комуникационни канали;
- **незаконен достъп** до съобщенията, предавани чрез мобилни устройства, електронна поща и технологии за незабавни съобщения, или до профилите в социалните мрежи;
- нарушение на забрана за комуникация, постановена със съдебно решение;
- **пряко насилие**.

Накрая, в инициативата се подчертава необходимостта от ясна стратегия относно събирането на дезагрегирани и съпоставими данни и докладването от страна на съответните органи. Ако ЕС иска да разполага с подходяща рамка за борба с насилието, основано на пола, включително кибернасилието или насилието над жени като цяло, той трябва да може да събира и публикува данни за различните форми на кибернасилие, основано на пола. Наред с подаваните от държавите членки данни Комисията следва редовно да представя доклад на Европейския парламент и на Съвета относно прилагането на директивата, включително мерки/изменения за нейното подобряване.

Заключение

Насилието, основано на пола, включително кибернасилието, продължава да се подсилва от различни обществени предизвикателства, както се видя неотдавна по време на кризата, свързана с избухването на пандемията от Covid-19, като липсва политическа воля за превръщането му в приоритет. Постигането на равенство между половете означава изкореняване на всички форми на насилие, основано на пола, и премахване на пречките, които възпрепятстват жените да упражняват пълноценно своите права. В държавите членки има широк кръг от подходи за борба с насилието, основано на пола. Освен липсата на хармонизирано определение и общ подход, някои от другите проблеми и предизвикателства включват: недостатъчно съобщаване, ограничена осведоменост на обществото и правоприлагащите органи, недостатъчна подкрепа за жертвите, както и ограничено изследване и знания за това явление. Поради това, за да се даде нов тласък на изкореняването както на онлайн, така и на офлайн насилието, основано на пола, ние трябва да имаме желание да проучим първопричините за насилието, основано на пола, системите, които го способстват, и факторите, които го обострят. Първопричините за всички видове насилие, основано на пола, са едни и същи и поради това се нуждаем от закони и политики, които да са насочени към тях в исторически аспект. Конвенцията от Истанбул до момента е най-всеобхватният международен договор, който формира правна рамка за защита на жените и момичетата от всички форми на насилие и за превенция, наказателно преследване и премахване на насилието над тях. Въпреки че ратифицирането на Конвенцията все още е блокирано в Съвета, ЕС не следва да чака, тъй като всеки ден на изчакване носи нови жертви на насилие, основано на пола. Предложената законодателна инициатива има за цел да се

справи с това явление. В нея се използва цялостен подход, за да се криминализират определени деяния, но и за да се подкрепят и защитят жертвите на тези деяния.